

Доброго дня, шановний Юрію Михайловичу!

Пише Вам Наталя Твердун, провідний бібліотекар Берестівського НВК Рівненської області. Вже давно я Вам не писала, отож у мене виникли деякі питання й мені хотілося б знати Вашу думку. Читаючи з джерел про реформу освіти я ніде не бачу відображення місця бібліотеки в новій школі. Можливо про нас забули?

Тільки на Вашому сайті http://libcenter.com/images/slovo_red/2016/slovo_redaktora09-2016.pdf повідомляється, що бібліотекар буде інформаційним адміністратором. Це дуже добре! Але чи ця посада буде штатною, чи просто «догрузять» якогось вчителя, який не матиме годин?

Наш навчальний заклад визначено одним із опорних в районі й мені цікаво, хто буде поповнювати бібліотеки опорних шкіл – держава чи місцева влада? Чи можливо в кінцевій редакції закону «Про освіту» буде прописано про роль і місце бібліотеки в навчальному процесі?

Дякую за увагу до проблем шкільних бібліотек.

*З повагою Наталя Твердун, провідний бібліотекар
Берестівської публічно-шкільної бібліотеки*

Шановна пані Наталю!

Ви поставили багато питань різної ваги з різною послідовністю до вирішення. Спробую відповісти на них, спираючись на відому мені інформацію та своє бачення щодо перспектив розвитку шкільної бібліотеки.

З огляду на те, що Ви є бібліотекарем публічно-шкільної бібліотеки в сільській місцевості, одразу зауважу, що завдання, які покладені на публічну бібліотеку і шкільну бібліотеку, помітно відмінні. Причому, з часом розходження в постановці завдань обох частин публічно-шкільної бібліотеки стають все очевиднішими. Це викликано докорінними змінами як у суспільному житті, так і в шкільній сфері. Для багатьох причетних стає зрозумілим, що потрібні різні підходи до функціонування сільської і шкільної бібліотек.

Сказане, однак, не означає, що структура «поєднаної» бібліотеки не має права на існування. Важливо лише чітко розрізнити і вибудувувати функції обох її частин згідно з вимогами часу. Наголошу, що шкільна бібліотека є незвичайною. За своїм призначенням вона має тенденцію трансформування в **інформаційний центр**. І при цьому набуває функцій, які не притаманні будь-якій іншій бібліотеці. Позначимо сказане так: шкільна бібліотека все більше виконує функції **активного обслуговування** учасників освітнього процесу на відміну від бібліотеки будь-якого іншого типу, де зберігається переважно функція **пасивного обслуговування**.

Висловлені вище короткі посили лише підкреслюють необхідність особливої уваги до шкільної бібліотеки та її відмінностей в процесі становлення нового шкільного підрозділу — інформаційного центру. З цих позицій і будемо розглядати Ваші питання.

Найперше і головне: в Україні нині не існує загальноприйнятої концепції розвитку шкільної бібліотеки. І в цьому криється головна причина того, що бібліотечні проблеми до сьогодні в занепаді. За роки незалежності України ні один із органів управління освітою, методичних і наукових закладів не спромігся до створення нових бачень перспектив розвитку шкільної бібліотеки. Як наслідок, потрібні норми не потрапили до проекту закону України «Про освіту».

Слід зауважити, що в середовищі бібліотекарів здавна було усвідомлення про потребу зрушень, впровадження інновацій. Але дебати проводилися стихійно у вузькому

колі бібліотекарів-ініціаторів. Такі потуги постійно зазнавали організаційних невдач, бо ж базувалися на недостатньо професійному рівні, відсутності серйозних проектів та недалекоглядності учасників. За майже 20 років розмов ми спромоглися до наступного:

√ усі погодилися, що потрібно перетворювати шкільну бібліотеку в бібліотечно-інформаційний центр (ШБІЦ);

√ склалося хибне уявлення про те, що достатньо виділити бібліотеці додаткове приміщення, закупити нові меблі, комп'ютерну і організаційну техніку, підключити інтернет – і ми отримаємо ШБІЦ.

На сьогодні навіть ці сумнівні результати не стали основою для розробки пакету нормативно-методичних документів, які могли бути поданими законотворцям для внесення до проектів законів.

Спираючись на вище викладене, на **перше Ваше** питання можна дати таку відповідь: **нас не забули, ми самі про себе не заявили!** У головах відповідальних керівних і методичних працівників відсутнє усвідомлення проблем шкільної бібліотеки. Тому і не бачимо відповідного відображення в проекті закону «Про освіту». Можливо, за умови нашої активності, проблема вирішиться в проекті закону «Про середню освіту».

Перейдемо до відповіді **на друге питання** щодо інформаційного адміністратора.

Нами запропоновано і введено в ужиток назву посади «Інформаційний адміністратор» замість «Бібліотекар». Це лише пропозиція, яка витікає з концепції нового інформаційного центру. Саме в контексті з інформаційним центром будемо презентувати і нові функції бібліотекаря, назвавши його по новому. Цю назву буде закладено в проекти організаційних документів, які нами створюватимуться в найближчому майбутньому, зокрема «Положенні про інформаційний центр загальноосвітнього навчального закладу».

Зауважу, що сьогодні назва посади «Інформаційний адміністратор» має смисловий зміст і не має нормативного змісту. Для нормативно-правової зміни назви посади слід пройти довгий і складний шлях. А ми не можемо чекати. Тому пропоную прийняти до вжитку нову назву, тим випереджаючи і вказуючи на процеси, які проходять у шкільній бібліотеці. Після чого вона стане вже усталеною для нормотворчих документів.

Додам ще одне, особливо важливе для опорних шкіл. Шкільні бібліотеки нині є далеко не в усіх школах. Десять вони відсутні, десять не функціонують, десять працюють наполовину. Саме такі школи, а серед них і філії опорних шкіл, мають насамперед турбуватися про наявність інформаційного центру. Швидше за все, функції інформаційного адміністратора тут будуть виконувати педагоги. Але це не стане для них навантаженням, якщо інформаційний центр базуватиметься на шкільній електронній бібліотеці «ШБІЦ-інфо».

Відповідь на **третє питання** щодо поповнення шкільних бібліотек.

Я б не очікував від держави чи місцевої влади поповнення шкільних бібліотек. За два десятиліття ми так і не діждалися якихось централізованих надходжень. Масштабне поповнення фондів шкільних бібліотек мені видається не реальним. Та навіть якщо такі поповнення і будуть, то вони будуть нерегулярними і обмеженими. На сьогодні вже неможливо забезпечити шкільну інформаційну потребу поставкою книжкових видань. Це вже позавчорашній день, а причин тому надто багато.

На мою думку, нас може «врятувати» лише перехід на електронні інформаційні продукти, які централізовано готуються і поставляються до шкіл оперативно і в обсягах, які потребує навчально-виховний процес. Це єдиний реальний вихід для українських шкіл, який при мінімальних власних і розподілених витратах утримає заклади в освітньому інформаційному полі і забезпечить стабільну основу для будь-яких наступних реформаторських кроків.

Мої поради

1. Не очікуйте «зверху» якихось рішень, а самостійно беріться до роботи, шукайте нові шляхи, методи і засоби в побудові нової шкільної бібліотеки. Цьому сприяє статус опорної школи. До кінця року ви маєте унікальну фінансову можливість в облаштуванні бібліотеки, придбанні шкільної електронної бібліотеки «ШБЦ-інфо», як базисної інформаційної платформи. Це відкриє можливості в освоєнні нових технологій, в роботі з інформацією, навчить дітей і педагогів інноваційним прийомам у користуванні бібліотекою.

2. Зверніться до директора школи, переконайте його в необхідності впровадження шкільної електронної бібліотеки «ШБЦ-інфо». Спільно зробіть подання до обласного управління освіти для закупки її для опорної школи та філій – на таке оснащення державою виділено кошти. Цим Ви створите міцний фундамент для функціонування інформаційного центру на довгі роки вперед.

3. Окремо потурбуйтеся про інформаційне забезпечення філій. Для них Ваша допомога буде вкрай необхідною. Проведіть зустріч з педагогами початкових класів, вчителями-предметниками малокомплектних шкіл. Надайте роз'яснення щодо їх забезпечення потрібною інформацією. Цим Ви створите **інформаційну мережу** опорної школи.

4. Включайтеся до спільної роботи: готуйте і надсилайте нам для включення до баз даних «МЕТОДИКА», «НАВЧАННЯ», «ЧИТАННЯ» творчі роботи педагогів і учнів. Вони поповнять електронний Інформаційний фонд і будуть використовуватися всіма педагогами і школярами України. Ваші зусилля сприятимуть створенню унікального сучасного Інформаційного фонду всеукраїнського призначення. Таким чином Ви і будете вирішувати питання поповнення бібліотеки новими надходженнями.

Бажаю успіхів!

Ю. Зражевський
25.09.2016